

På leting etter historisk fargekultur

Flere byer vil nå finne tilbake til sin tapte fargeidentitet og spør ekspertene om hjelp. Det skriver Mette L'orange.

Denne kommentaren ble for første gang publisert i Fargemagasinet 6/2017.

Debatten om traurige gråfarger og stedsidentitet har pågått i flere år, og temaet er stadig tilbakevendende i media. Nå ser det ut til at vi kan få en oppvåkning, for i flere kommuner er det engasjerte personer som ber om assistanse til å gjenopprette tapt fargekultur. Trondheim kommune har lagt ut en fargeveileder på sine nettsider, forfattet av Kine Angelo, interiørarkitekt og førsteamanuensis ved NTNU. Den er basert i stor grad på eksisterende farger, men har også råd om nye strategier. I Bergen er innbyggerne i ferd med å kvikne til etter diverse avisartikler om snikende fargetap. Man spør seg: «Er byen i ferd med å miste status som en av Norges mest fargerike byer?»

Både Trondheim og Bergen har mye trearkitektur og tradisjon for rike, mettede, og til dels tradisjonsrike farger slik linoljemalingen gir mulighet for. Særlig i Bergen har man også kunnet finne en god del heftige kulører med moderne pigmenter som har vært rommet innenfor identiteten. De er forsvunnet.

Den lokale Fortidsminneforeningen arrangerte nylig et møte der jeg ble invitert til å forelese om dette, og min bekymring slo rot i forsamlingen. Her var flere generasjoner med interesse for saken møtt opp. Man savner den rike fargekulturen som må vike for minimalisme og mote. Bergens byråd for byutvikling, Anna Elisa Tryti, ser på bergenserne som et fargerikt folkeferd og mener de neppe trives med denne tendensen. Hun inviterer til innspill. Politikere leter imidlertid ofte etter smarte og effektive tiltak, men det er viktig at viljen til farge blir rotfestet i folks bevissthet og at eventuelle veiledere ikke blir for utilgjengelige og politikerstyrt. Mest virkningsfullt er det å følge opp med pilotprosjekter i viktige områder.

FARGERIK FORTID: Neumannsgate i Bergen før og nå.

Gjenreisningsbyene

Noen få kommuner har gjort dette tidligere, og med hell, som Voss og Kongsvinger. Voss er en gjenreisningsby og ble fargesatt med tidstypiske farger. Nå følger flere denne oppskriften. Molde Kommune lanserte arbeidet med en fargeplan for Storgata i forbindelse med 275-årsjubileet for byen i juni. Molde er en av landets best bevarte gjenreisningsbyer, og som Voss, regulert av arkitekt Sverre Pedersen. Den enkle murarkitekturen ble artikulert med farger for ikke å virke for monoton, blant annet ble det brukt en del mineralitpuss. Det er dette man vil finne tilbake til.

Utstillingen «Storgatas ansikt» ble åpnet i forbindelse med jubileet og viste et arbeid i prosess der folk i byen kunne komme med forslag og kommentarer. Det er viktig at huseiere får et eierskap til slike prosjekter. Det ble også arrangert en spesiell byvandring med farge som tema, samt en foredragskveld.

Arkitekt Lone Kjersheim i Molde kommune er prosjektleder og mener at et slikt fargeprosjekt vil løfte bevisstheten rundt byhistorien samt inspirere og motivere byutviklingen.

«Storgatas ansikt» er et samarbeidsprosjekt mellom Molde kommune, Møre og Romsdal Fylkeskommune og Riksantikvaren. Det kunstfaglige arbeidet er ledet av undertegnede og billedkunstner Bent Erik Myrvoll, som er muraleksperter og har sitt daglige virke i Ålesund. Han har erfaring fra en rekke restaureringsprosjekter og muralarbeider rundt om i landet, og har nylig blitt tildelt et 4-årig forskningsstipend med fokus på murale teknikker.

Dette initiativet har ført til at flere gjenreisningsbyer nå gjør lignende tiltak for å bevare fargekultur, med Riksantikvarens støtte, og med de samme fagekspertene i tillegg til nye.

HISTORISK FARGEJAKT: Fargeplan for Storgata i Molde baseres på originalfarger.

Den polykrome by

En av disse byene er Kristiansund, en annen er Steinkjer. Kristiansund må kjempe for å holde på sin status som «Den polykrome by». Det er en betegnelse som ble tatt i bruk på gjenreisningsbyen fordi det ble benyttet flotte, friske farger på trehusbebyggelsen som ellers ville sett svært stereotyp ut. Altså samme konsept som i Molde, men her i forhold til trehus.

Kommunen ser for seg både en fargeveileder for byen med typiske «Kristiansundfarger», og et pilotprosjekt i den mest truede historiske delen. Spesielt fokus settes på en gate i sentrum som ble fargesatt av vår store funksjonalist Arne Korsmo (1900-1968). Han var engasjert som byarkitekt i Kristiansund fra 1940 til 1942.

Det er sterkt at de byer som hadde de verste ødeleggelsene under krigen, nå leder an og blir polykrome forbilder. Disse byene vil jeg vie mer spalteplass etter som arbeidet skrider fram.

PLAN: Konsul Johnsens gate i Kristiansund er fargesatt av Arne Korsmo. Nå skal fargeplanen reddes fra gråning.

Mette L'orange

Billedkunstner og sivilarkitekt. Professor i farge ved Kunsthøgskolen i Oslo og Kunst og designhøgskolen i Bergen. Arbeider også med maleri, utsmykking og romlige installasjoner, fokus på farger i to og tre dimensjoner.